26

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA,

DE

LASSITUDINE SPONTANEA MORBORUM PRÆNUNTIA,

JUXTA NORMAM APH. V. S. II. CONSIDERATA;

QUAM

VELIFICANTE NUMINIS SUPREMI GRATIA,

RECTORE UNIVERSITATIS MAGNIFICO

REVERENDISSIMO ET AMPLISSIMO DOMINO,

DN. PLACIDO,

REGALIS MONASTERII S. S. APOSTOLORUM PETRI ET PAULI ORD. S. BENEDICTI INTRA ERFORDIAM ABBATE, PRÆPOSITURÆ ZELLENSIS ET IN FRANCKERODA AD UUERRHAM DOMINO, S. FACULT. THEOLOG. ASSESSORE PRIMARIO, ETC.

AMPLISSIMA FACULTATE MEDICA IN PER - ANTIQUA HIERANA GRATIOSE INDULGENTE,

SUB PRÆSIDIO

LAUDATISSIMI ORDINIS MEDICI DOMINI DECANI ET SENIORIS

DN. D. JOH. ANDREÆ FISCHERI,

CONSIL. ET ARCHIATR. ELECT. MOGUNT. PATHOLOG. ATQUE PRAX. PROF. PUBL. PRIM. NEC NON MED. PROVINC. DUCAL. ISENAC.

PATRONI AC PROMOTORIS SUI COLENDISSIMI,

PRO LICENTIA

SUMMOS IN MEDICINA HONORES ET PRIVILEGIA DOCTORALIA LEGITIME ADIPISCENDI,

PUBLICÆ ERUDITORUM DISQUISITIONI SUBMITTET

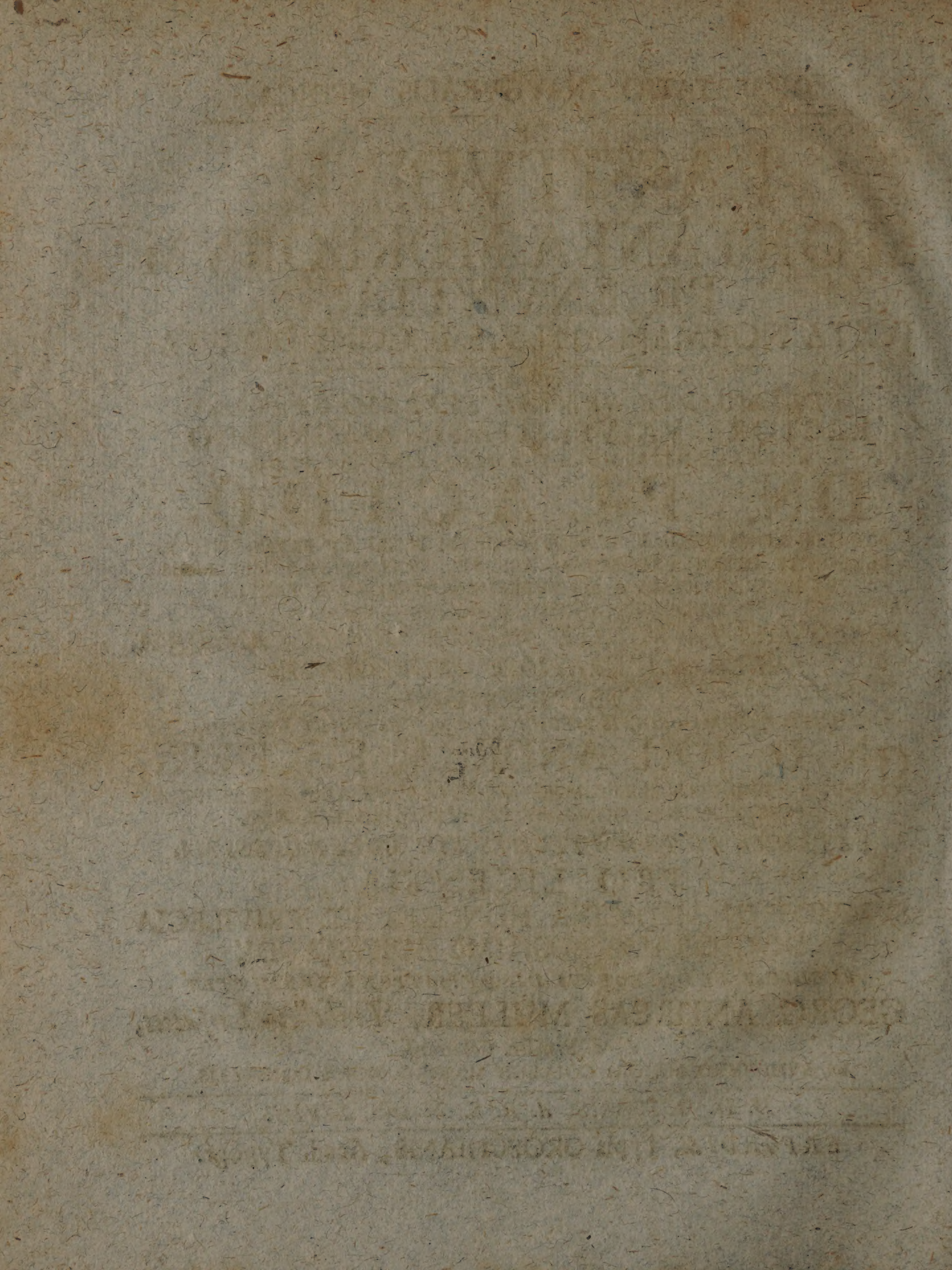
GEORG. ANDREAS MÜLLER, *Tribella-Lusatus,*

Med. Practic. Coldicens.

IN AUDITORIO MAJORI COLLEGII MAJORIS, HORIS CONSUETIS.

D. II. OCTOBRIS, A. R. S. M DCC XXVIII.

ERFORDIÆ, Typis GROSCHIANIS, Acad. Typogr.

PRÆMONENDA.

Itam noſtram in jugi atque perpetua motuum vitalium & animalium ſucceſſione conſiſtere exinde luculenter pateſcit, clariſſimeque conſtat, quod chylificationis, ſanguificationis, circulationis, reſpirationis, nutritionis, ſe- & excretionis &c. integritas quam maxime ad conſervandam vitalitatem inſerviat; ea vero non niſi ab inturbatis motionibus derivanda: Dum principia corporis animati, vitale & animale, easdem inchoant, fluida, arterioſum & nerveum, continuant, organa demum pro diverſitate conformationis ſpecificæ exſequuntur. Hinc vitam cum Helmontio haud incongrue definiveris, quod ſit princi-

pium formale, cujus beneficio animalia agunt, quod agere juſſa ſunt; vel quod ſit motus inteſtinus & avtomaticus, quo corpora generata & viventia nutriuntur & augmentantur. Etenim organa illa diverſa, ex quibus corpora viventium coagmentantur, totidem machinulas avtomaticas, è variis tubulis & canaliculis compoſitas, ſuccisque balſamicis, ſpirituoſis & elaſticis repletas, repræſentant, ideoque fabricata videntur, ut, quamdiu fluida prædicta ibidem rite moventur, tamdiu quoque avtomata iſta vivant, nutriantur & augmententur; quemadmodum, ex adverſo, motu iſto ceſſante, eadem diſſolvuntur pereuntque. Quoniam vero inter functiones corporis animati id diſcriminis intercedit, ut vitales ad vitæ exiſtentiam, animales ad motum & ſenſum magis neceſſariæ exiſtant, quibus vitæ præſentia manifeſtatur; hinc in foro pathologico ſingulæ ſuas quoque patiuntur afflictiones, a principii moventis congrui diſpoſitione p. n. varia dependentes, qua ratione, proſtratio virium, v. g. animi deliquia & ſyncope, ad facultatem vitalem læſam potius, laſſitudo, contra, imbecilli-

tas

tas & paralyſis, ad facultatem animalem languidiorem, ſpectant, ſola graduum differentia, utriusque facultatis ſive morbos, ſive ſymptomata, diſcriminante. Et quia laſſitudo cum imbecillitate præ reliquis id ſibi peculiare vendicat, quod etiam quandoque in ſtatu naturali, vel ſi mavis neutro, obſervetur, prætereaque in morbis quam plurimis frequens & moleſtum ſymptoma conſtituat, atque ſic non ſolum morbum præſentem comitetur, ſed quoque imminentem præſignificet, quemadmodum ab Hippocrate *Aph. V. S. II.* docemur: Ideoque hoc thema inauguraliter pertractandum mihi impræſentiarum ſumſi, ſenſum illius textus genuinum explicando, & quod ad Medicum Practicum exinde ſpectat, exponendo. Ut vero labor hicce ex voto ſuccedat, & applauſum eruditorum mereatur, divinam ſupplex opem imploro, nec non L. B. æquum judicium etiam atque etiam mihi expeto.

§. I.

QVando Hippocratem *aph. 5. S. 2.* ita loquentem legimus, κόποι αὐτόματοι φράζουσι νούσους, ſpontaneæ laſſitudines morbos denuntiant, ipſum circa id verſari palam eſt, ut doceat, languores

ex nullo corporis aut animi motu laborioſo natos, multumque à moderato recedentes, ſi in toto corpore ſentiantur, febres, ſi in parte hac vel illa tantum, morbos particulares prænunciare, quandoquidem ex ipſis morbi cauſam quandam latentem adeſſe ſignificetur: Itaque ſpectare ad Medicum, ut commoda remedia in tempore adhibendo, futuros morbos præcaveat, maturata prophylaxi inſtituta, antequam materia morbifica orgasmum concipiat, & in morbum manifeſtum erumpat. Ut vero prædicta plenius capiantur, ſciendum eſt, laſſitudinem aliam eſſe naturalem, aliam non naturalem, aliam præter naturalem: Iſta cauſam manifeſtam externam agnoſcit, veluti exercitia corporis magna & multa, labores animi, inediam, evacuationes nimias artificiales, eaque ſanis etiam competit, propter diſſipatos ſpiritus vitales & animales prius novo pabulo reſarciendos: Illa potius a cauſa interna occulta, nullo præcedente motu nimio, alimentive defectu, oritur, atque in ſtatu neutro, ſive decidentiæ, viventibus familiaris eſt: Hæc demum morbos præſentes ſequitur, eorundemque ſymptoma conſtituit. Atque de ſecunda ſpecie aphorismus hic intelligendus, ubi quidem laſſitudine preſſi, ob materiæ morbificæ ad conſtituendum morbum inſufficientiam, non dum revera ægrotant, ad morbos tamen valde ſunt diſpoſiti.

§. II.

Laſſitudo hæc ſpontanea, Græcis κόπος αὐτόματος, fatigatio ultronea, quæ nulla extrinſecus vi infertur, dicta, Latinis languoris fortuiti, gravitatis membrorum citra cauſam evidentem nomine veniens, & penes Ger-

manos

manos per vocabula Müdigkeit/ Mattigkeit/ Schwere der Glieder/ müde seyn und nicht gearbeitet haben/ expressa, in se & generaliore conceptu dispositionem membrorum ad motum cum molestia & pigritia significat, commodeque describitur, quod sit affectio corporis, qua pleræque functiones animales ob debilitatem quandam succi nervei præpedite ac minus vegete exercentur, unde potentia loco motiva vacillat, & ita affecti otium & secessum amant, corporis exercitia & labores devitant, pensa quævis ægre suscipiunt, eaque statim delassati remittunt. Atque de hac ipsa loquitur, Senec. *Epist.* 74. *seqq.* *Quædam etiam segnitia nervis inest, & sine labore ullo lassitudo & oscitatio & horror membra percurrens.* Et Celsus *l.* 2. *c.* 2. Hoc ante valetudinem adversam protinus timeri debet, si graviora membra sunt, si genua fatigata, totumque corpus lassitudinem sentit. Ea vero specialius & in sensu Medico Pathologico considerata, denotat *organorum corporis animati motui animali dicatorum cum molestia, & pulsu parvo ac debili, ineptitudinem, eamque sponte subortam, a fibrarum motricum imbecillitate, sanguinis copia vel spissitudine inducta, atque Spirituum animalium influxu impedito provenientem, & morbi cujusdam appropinquantis indicium subministrantem.* Scilicet ad mentem Hippocratis melius percipiendam, distinguamus necesse est, inter lassitudinem *ut symptoma, ut morbum, ut morbi causam, & ut diversum quid a recensitis;* quatenus juxta tenorem textus, hic nondum morbus quidam adest, nec lassitudo morbum constituit, nec talem producere, quin potius impendentem vel pro ratione gradus, futurum quoque, denunciare dicitur, ideoque signi diagnostici &

pro-

prognoſtici vice modo fungitur, oſtendentis, apparatum morboſum intra corpus latentem usque adeo invaluiſſe, ut ſubito in actum prorupturus, hominemque in ſtatum p. n. exquiſitum præcipitaturus ſit, id quod τὸ φράζει loquitur, emphatice ſignificat.

§. III.

Cæterum laſſitudo ratione modi vel doloris diverſas habet ſpecies, nempe *tenſivam*, *phlegmonoſam*, *ulceroſam & oſſifragam*: Iſta ex dolore gravante; illa ex dolore pulſante & æſtuante; hæc ex dolore pungente; oſſifraga ex dolore contundente judicatur. In *laſſitudine tenſiva* partes muſculoſæ & fibroſæ, ob ſanguinis vaſa ſanguifera diſtendentis copiam collabaſcunt, ſpiritibusque animalibus expanſionem neceſſariam molientibus viam intercludunt: In *laſſitudine phlegmonoſa* partes membraneo fibroſæ ob ſanguinis bilioſi efferveſcentis & rareſcentis imminutum pet vaſa motum progreſſivum, atque ad cæcos meatus carnium ſeceſſum, incaleſcunt, & moleſtis pulſationibus afficiuntur: In *laſſitudine ulceroſa* partes membraneo nerveæ, ob impuritatem lymphæ ſalino acrem eroſæ, nerveique ſucci vigorem deperditum a tono dejectæ, velut acubus compunguntur: In *laſſitudine oſſifraga* perioſtium & tendines oſſibus adhærentes, ob ſanguinis flatu turgentis in venulas ibidem exiſtentes effuſionem congeſtionemque vehementius diſtenta atque preſſa, talem inferunt moleſtiam, qualem alias ob oſſe confracto percipimus; inde vero robore ſuo privantur oſſa, & vel a leviſſimo motu protinus læduntur. Ex quibus nunc liquet, quod laſſitudine tenſiva prehenſi affectibus comatoſis; laſſi-

tudine

tudine phlegmonoſa correpti, inflammationibus; laſſitudine ulceroſa affecti, ulceribus cancroſis; laſſitudine oſſifraga afflictati, convulſionibus cumprimis ſint expoſiti, & proinde habeant, ut curent in tempore, ne forte illorum conditio tandem in deterius labatur.

§. IV.

Quibus in gratiam allegati aphoriſmi præmiſſis, ulterius progrediamur oportet, & quidem ad rem noſtram nunc propius. Cum enim in §. II. organorum motui animali inſervientium mentio facta fuit, in quorum ineptitudine formalis laſſitudinis ratio quærenda; utique nunc exponendum eſt, quasnam corporis animati partes per eadem intelligamus, inſimulque declaremus, cui præcipue parti moleſta ſenſatio iſta, tanquam ſubjecto convenienti, inhæreat. Itaque, ſi Anatomiam & Phyſiologiam conſulamus, per organa ejusmodi nil niſi expanſiones carneo-tendineæ, ſive muſculi formati, congeriem fibrarum nunc laxius nunc arctius cohærentium & in faſciculos collectarum exhibentes, intelligendæ ſunt, ita tamen, ut tota machina organum adæquatum, fibræ motrices vero principale, conſtituant; quicquid enim muſculus agit, id fibrarum beneficio ſolummodo præſtat, ſive partium corporis, quibus implantatur aut incumbit, flexionem & extenſionem, ſive elevationem & depreſſionem, ſive adductionem & abductionem, ſive circumactionem, ſive conſtrictionem moliatur, eoque ipſo reliquarum partium translocationem, & motum animalem progreſſivum ſpontaneum inſtituat. Ut vero totum hoc negotium plenius comprehendatur, ex Anatomicis repetendum, quod fi-

bra motrix primaria ac propria muſculi pars ſit, & minutiſſimarum fibrillarum, ſibi mutuo ſecundum longitudinem immediate junctarum certa compages, cujus intermedia pars ab extremis differt conſiſtentia, craſſitie & colore, & ab intermedia parte vicinarum fibrarum motricum ſeparata eſt per fibrillas membraneas transverſas, propriæ muſculorum membranæ continuas, adeo, ut hanc à muſculo deglubere haud liceat, quin hic in tot faſciculos diſtinctos divellatur, quæ fibræ transverſales cum vaſis ſanguiferis capillaribus plexus reticulares formant maxime conſpicuos, & telas aranearum referentes: Atque hæ ipſæ fibræ carnem intermediam ac tendines in extremitatibus muſculi efformant. Nempe caro eſt pars mollis, lata, craſſa, coloris in homine rubicundi, & fibrillis membranaceis diverſis circundata; tendines ſunt extremitates tenues, duræ ac albæ. Quæ diſparitas a modo tantum ſubſtantiæ diverſo emergit, quatenus media ſui parte fibræ laxiores laxius cohærent, & ſanguinem quoad penitiora admittunt, hinque inflantur & tumidiores evadunt, in extremis arctius compinguntur, & ſanguinis affluxum excludunt, aut certe notabiliter moderantur. Exquibus facile colligitur, fibras prædictas, ſi non tubuloſas, minimum poroſas ſive cavernoſas exiſtere, inprimis ratione partis intermediæ, in quas arteriarum ſurculi capillares deponunt ſanguinem cum lympha, per venas & lymphatica, poſt præſtitum officium, revehendum.

§. V.

Atque hæc eſt fabrica mirifica muſculi motibus lo-

cali-

calibus voluntariis, ſive ſpontaneis, corporis animati inſervientis, quibus adminiculandis inſuper præſto ſunt nervi, qui depoſita, ſimulac ſubſtantiam muſculoſam ingrediuntur, tunica exteriore, per infinitos ramos ad omne muſculi punctum diſtribuuntur, ita ut ultima carnoſæ ſubſtantiæ pars omnis nervea videatur. Præterea concurrunt arteriarum ramificationes complures quaquaverſum ſparſæ, quæ, dum tandem in venas capillares terminantur, rubedinem muſculo conciliant. Denique aſtant in finibus muſculi fila tenuiſſima, ſubſtantiæ tenacis, compactæ, ſolidæ, exuccæ, arctiſſime adunata, ſive tendines, quorum interventu ille partibus movendis, ſive ſint oſſa, ſive cartilagines, ſive membranæ, nectitur. Quibus omnibus rite ſe habentibus, & ſ. n. conſtitutis muſculus pariter ſuam functionem in movendis & promovendis membris primariam, contractionem nempe, carnis intermediæ abbreviatione & elongatione alterna momentanea, legitime exequitur, dum compages carnium in actione modo craſſeſcit & rigeſcit, tendinesque corrugatis aliquantum fibris transverſalibus & rectis ſibi invicem propius adducuntur, modo relaxatur & priori dimenſioni reſtituitur; atque motionum ejusmodi reciprocationibus actio muſculi perficitur.

§. VI.

Quoniam vero inſtrumenta utcunque exquiſite conſtructa, ſine principio dirigente, vel impellente, ad deſtinatas ab artifice operationes haud ſufficiunt; ita nec recenſita muſculi fabrica elegans, motum animalem, quem natura intendit, ex ſola conformatione ſua,

 niſi

nisi sublimiori virtute adjuta, efficiet. Atque hæc ipsa in principio movente intrinseco, sive *Spiritu animali* in fluido nerveo, & *Spiritu vitali* in sanguine hospitantibus residet, quos generatim ad motum ciere musculos, vel exinde probatur, quod nervis obstructis, compressis, constrictis aut laceratis, ipso momento vis musculorum cessat, & arteriis ligatura constrictis, paulo post motus perit, & solutis redit juxta Bœrhaav. *Institut. Medic. p. 89.* Ita tamen, ut in motione animali Spiritus animalis instinctus ordiatur, & vitalem ad concursum incitet, unde etiam notabilis illa substantiæ musculosæ sub contractionis actu intumescentia dubio procul derivanda, quam sive a sanguinis musculorum fibris interflui salino sulphurea substantia cum fluido nerveo effervescente, sive ab alternis, inter moleculas sanguineas spiritusque animales contingentibus, pressionibus & restitutionibus, durante motu animali, deducere velis, perinde est.

§. VII.

Existentiam ejusmodi substantiæ subtilissimæ, fluidissimæ, aereæ & elasticæ, quam *spiritum vitalem & animalem* vocamus, pluribus hic comprobare, a nostro quidem instituto aberrat; interim tamen annotasse juvabit, humores æque ac partes organicas per se & absque principio alio movente, ad motus vitales, tam intestinos, quem circulares, & animales progressivos plane insufficientes esse; sed requiri insuper principium valde activum æthereum internum atque connatum, particulis subtilibus elasticis ab aere in inspiratione & ab alimentorum particulis activis receptis, intime unitum:

Quan-

Quandoquidem aer alias movens illud catholicum eſt, quo ſubtracto per antliam pnevmaticam, vita quoque animalibus ſubtrahitur, & reddito, redit vid. Bohn. *Circ. Anatom. Prog. 19.* & El. Cramer. *Diſſert. de Spirit. animal.* Speciatim ſpiritum animalem urgent phæno-mena motus & ſenſus, quæ neque à reliquis partibus fluidis, neque ſolidis, proficiſci poſſunt, it. cerebri atque nervorum peculiaris conformatio, peculiarem functio-nem ſuadens; it. illis male ſe habentibus, ſenſus pari-ter & motus ceſſatio, aut, minimum, imminutio. Et licet utraque hæc ſubſtantia ſpirituoſa, ſi originem ſpe-ctes, homogenea videatur, & actionibus quibuscunque promiſcua; attamen dum in organis diverſis ſucceſſive evoluta, diverſimode modificatur, & inprimis per cere-bri ac nervorum conformationem determinatur, alii prorſus uſui inſervit, atque motuum animalium & ſen-ſationum variarum auctor evadit.

§. VIII.

Quibus ita de phyſiologia motus animalis expoſitis, nunc a diverticulo quaſi in viam redeundum, oſtenden-do, eadem illa organa *Subjectum* laſſitudinis illius, de qua Hippocrates loquitur, exiſtere, quatenus omnes recen-ſitæ partes muſculum integrantes hic languent, & non naturaliter ſunt conſtitutæ. Cumprimis illæ denotan-tur corporis animati partes, quæ evidentioribus mo-tuum voluntariorum mutationibus dicatæ, nunc totius corporis progreſſui ſpontaneo, nunc hujus, illiusve par-tis translationi famulantur, ſecundum quam unacum loco priſtinum ſitum, priſtinamque figuram magis ſen-ſibiliter mutant, verbo, *membra & artus*: His enim a

 mor-

morboſo apparatu urgente & turgente gravatis torpentibusque, motiones voluntariæ, lenes etiam cæteroquin & leves, ſegnius inſtituuntur, cum difficultate ſuccedunt, & languido fibrarum tono mox remittente, non, ut debent, perdurant, hinc iſtæ quærelæ, es liegt mir wie Bley in Armen und Beinen/ ich kan vor Müdigkeit kaum aufſtehen/ ich weiß meiner Müdigkeit kein Ende; & tales nec quies, nec ſomnus, feſſorum membrorum alias ſolatium, juvat, ſie ſtehen eben ſo müde wieder auf/ als ſie ſich niedergelegt haben; quin & pulſus, ob arteriarum tunicam fibroſo nerveam flacceſcentem ſenſim imminutus, debilior ſentitur: Interim tamen ſub hoc ſtatu non naturali omnimoda virium proſtratio, aut artuum reſolutio nondum adeſt, quippe quæ ſtatum mere p. n. demum ſequitur, & morbi præſentis vehementiam indicat.

§. IX.

Quod *Prognoſin* laſſitudinis noſtræ attinet, ea in allegato aphoriſmo habetur, cui ſi addamus, quod laſſitudo ſpontanea ſucceſſiva morbos futuros & utplurimum chronicos, præceps vero impendentes & acutos denunciet, eaque, quorum in §. III. ſpeciatim facta fuit mentio, non eſt, quod longius iſtius conſiderationi inhæreamus; quin potius ad laſſitudinis ætiologiam nos convertimus.

§. X.

Cauſa hujus moleſtiæ *immediata* eſt fibrarum motricum imbecillitas ad motus oſcillatorios naturales inchoandos & rite continuandos, unde motus muſculorum ſyſtaltici & diaſtaltici, quibus mediantibus motio-

tiones animales locales perficiuntur, cum evidenti ſegnitie & tarditate, contra voluntatis inſtinctus, procedunt. *Cauſa mediata* & in ſanguine & in principio movente animali conſiſtit; quatenus ille vel plenitudinem concepit, vel lentorem viſciditatemque contraxit; hoc vero nunc a ſufficienti influxu ſive irradiatione arcetur, nun elaſticitatem ſpiritibus convenientem eo usque perdidit, ut expanſiones illas tubulorum nerveorum & ſubſtantiæ muſculoſæ non niſi languide inſtituat. Sequitur namque motus animalis tum ordinatum ac perpetuum, tum a voluntate pro re nata & affectu vario determinatum ſpirituum animalium motum per nervos ad muſculorum omnium, ſelectorumve fibras; quorum motuum neuter cum integer conſiſtere poſſit cum conturbato, perverſoque ſpirituum animalium motu, neceſſum, ut in tali caſu motus animalis torpeat, præclare diſſerente Sylv. *Prax. Med. l. 1. c. 34. §. 75.* Hinc novimus, quod ſub temperamentis ſanguineo-phlegmatico, & ſanguineo melancholico ad intemperiem inclinantibus, viventes, ut & ſcorbutici, M. S. vappidam, crudam, viſcidam, proptereaque difficulter mobilem, fibrisque criſpandis ineptam habent, perpetua laborent laſſitudine, & ad motus animales prompte inſtituendos impotentia; quandoquidem ſanguis lentus viſcidusque idoneus non eſt ſpiritibus animalibus copioſis ac ſubtilibus ex ſe promendis. Ex quibus ſequitur, plethoram & cacochymiam pituitoſam vel ſeparatim, vel conjunctim, hic locum invenire, non obſtante pulſu parvo ac debili, cujus in definitione mentio facta, qui alias ſub ſtatu corporis plethorico magnus, undoſus & robuſtus eſſe ſo-

ſolet, is enim ſub intemperiei incrementum, in ſtatu decidentiæ, atque morboſo ingruente, ſimulac congeſtiones & ſtaſes augentur, notabiliter alteratur; ſanguinis enim redundantia impedit, ne ſpatii & loci defectu copioſus in arterias expelli poſſit ſanguis, nec proinde idem intra cordis ventriculos valde, ſatisque rarefieri, cordisque parietes multum explicari, rurſumque complicari queant, juxta illud: Ubi omnia ſunt plena, ibi parvus eſt motus. *Cauſa* denique *remota* in rebus non naturalibus quærenda eſt, in illis quidem potiſſimum, quæ vel plethoræ, vel cacochymiæ pituitoſæ, vel fibrarum motricum relaxationi nonnaturali occaſionem ſuppeditare poſſunt, qua ratione, aeris conſtitutio auſtrina diuturnior paulo juxta *aph. 5. & 17. Sect. 3.* polyphagia & polypoſia, juxt. *aph. 4. 9. & 17. Sect. 2.* ſomnus & otium, juxt. *aph. 3. Sect. 2.* cumprimis hic veniunt notanda; ſiquidem ea, quæ promiſcuam inferunt noxam, huc non quadrare videntur; ſed quæ in ſtatu neutro viventes præ aliis, faciliusque afficiunt, ideoque pro cauſis lædentibus manifeſtis communiter non habentur.

§. XI.

Reſtat nunc, ut noſtri promiſſi memores, punctum Medicum quoque tangamus, oſtendendo, quidnam, ejusmodi laſſitudine occurrente Medicinæ Practico, ſi conſulatur, ſit agendum. Et quidem in tali caſu *officium curatorium* ceſſare certum eſt, quoniam nec morbus, nec ejus cauſa, nec ſymptoma, ſecundum annotata ſuperius in §. 2. ſed ſolummodo mali ominis ſignum adeſt, & ab Hippocrate tractatur; ad quod in tempore,

prius-

priusquam in symptoma mutetur, concinnata prophylaxi antevertendum, Medicus *officium præservatorium* adhibeat: Hic enim maturato opus est. Itaque in *lassitudine a plethora* V. S. depletoria, *a cacochymia pituitosa* humoris viscidi correctio, ipsiusque redundantis, aut omnimodam emendationem respuentis, per alvum & urinam evacuatio, posteaque partium solidarum lassitudine pressarum *roboratio* indicabitur; hac tamen cautione, ut evacuationes utrobique successive & repetitis vicibus instituantur, ne tantillum, quod superest, virium, penitus prosternatur, & natura remedii impetu fracta sese recolligere nequeat; quippe omne nimium naturæ inimicum. Quibus præmonitis ad *corrigendam cacochymiam pituitosam*, eamque sic ad promptiorem evacuationem præparandam, commendamus, digerentia, incidentia, attenuantia, ex vegetabilibus aromaticis, oleosis, sale volatili & fixo turgidis, gummosis & resinosis balsamicis, nunc vino aut cerevisiæ infusis, nunc in formam electuarii, trageæ aut pilularum redactis, nunc in salia volatilia oleosa concentratis, & quotidie inter prandendum, cœnandumque, vel citius, tardiusve usurpandis, pilulæ vero, cum Vitriolo Martis ad albedinem calcinato paratæ, matutinum aut vespertinum tempus sub introitum lecti exposcunt, institutis simul membrorum frictionibus blandis cum linteo quadruplicato calido, gummatum suaveolentium fumo infecto, quorum omnium & singulorum formulæ elegantes ex supra citato Cl. Sylvii libro peti poterunt, ad quem proinde lectorem curiosum remittimus. Pro scopo *evacuationis alvinæ* infusa Purgantia quidem egre-

gie conveniunt, ſed pilulis nil datur commodius, conficiendis ex MP. de Succino Crat. MP. Tartar. Querc. Pilul. Beccher. vel Balſamic. Hoffmann. quibus, pro ratione circumſtantiarum, nunc Extract. Rhabarb. fol. Senn. Agaric. & Elleb. nigr. nunc Extract. panchymag. Croll. c. Mercur. Dulc. addi poſſunt: Et cum abſtinentia quoque ac jejunium exploratam vim habent in humore viſcido abſumendo, & ad meliorem frugem reducendo; utique conſultum erit, purgato ſatis corpore, reliquias hoc modo tollere, & M. S. omni exparte reddere defæcatam. Pro ſcopo diuretico rad. 5. aperient. c. ♀reis & ♎ aperit. Penot. ſeligantur. Partium ſolidarum motui animali inſervientium *roborationem* præſtabis, ſi priſtinam ipſis aptitudinem ad æquabiles & regulares itus & reditus ſuos reſtitueris, inſimulque fluido nerveo vim ſuam elaſticam, qua muſculi impelluntur, ut in repetita contractione & dilatatione ſimul oſſa & reliquas partes connexas, aliàs immotas & firmas, ſecundum articulationum leges vertant & rotent, eoque ipſo ſimul totum corpus, vel partes ejus, de loco in locum transferant: In quo negotio magna diætæ vis eſt. Scilicet quemadmodum agricolæ ſi oleum aut vinum vitium fecerit, aliquid vitioſi vini detrahunt, deinde vas optimo vino paulatim replent, ſic vinum vel oleum in integrum reſtituitur: Ita in corpore humano noxa partibus a vitioſo humore illata, paulatim appoſito boni ſucci alimento tollitur. Hinc vinum generoſum vetus, ejusdemve ſpiritus aromaticus parce uſurpata, cereviſia bene defæcata & ſpirituoſa, cibi evpepti & evchymi, velut juſcula carnium, ova ſorbilia, carnes animalium pullo-

rum,

rum, ptiſanæ citro aromatibusque conditæ, & id genus alimenta alia, conveniunt, quæ expectationi certo certius reſpondebunt, ſi inſuper aeris nocivi evitatio, vel ſaltem correctio, & otii cum negotio commutatio acceſſerit, ſi fluidum nerveum & ſanguineum vario exercitiorum intra defatigationem ſubſiſtentium genere attenuatum, roburque membrorum lenioribus motionibus ſuccuſſoriis denuo firmatum fuerit. Tandem permultum quoque opis eſt in frictionibus quotidianis, matutino & veſpertino tempore cum nervinis humidis ſiccisve inſtitutis, ad artus roborandos, quæ his languentibus mirifice ſubveniunt, atque opitulantur.

T A N T V M.

S. D. G.

INter mortales, an *laſſus*, quæritur, *ultro*, (*)
Si datur, an morbi dicere ſigna queam?
Ultro qui *laſſus*, nego, pernego tempore cuncto
Effectu facto ponitur eſſe rei.
Efficitur laſſus, datur & quod fecit eundem.
Non datur effectus, conficiente carens.
Tu *laſſus* ſtudiis, *languores* ecce! paravit
Ardor diſcendi, ſegnitiem fugiens.

Hic

(*) Laſſitudo quæ morbos præſignificat juxta §. II. hujus Diſſert. I. Græcis κόπος ἀυτοματος, ſeu *fatigatio ultronea* dicitur.

Hic Tibi languorem, hi dulcia signa dedere
Quod poteris morbos pellere voce Tua.

Hisce rudis venæ lineolis *Nobilissimo Domino Doctorando* de felici studiorum Apollineorum Catastrophe gratulatur

Opponens

ANDREAS ELIAS Büchner/
Philos. & Med. Doct. S. R. I.
Acad.Nat. Curiosor. Collega.

INvalidæ & nullo firmatæ robore vires
Corpus si invadunt, morbus acerbus subest
Te monstrante, precor, vires iterumque reportes,
Viribus ut Vires accumulesque Tuas.

Ita quævis bona & dona Corporis & Animi *Nobilissimo & Honoratiss. Domino Doctorando* ad Summos in Medicina Honores adspiraturo cordicitus apprecatur

Opponens

D. HIOBVS PHILIPPVS Ludolff/
Facult. Philos. Assessor Extr. & Prof. Publ.